

АЛЬТЕРНАТИВИ ЕКСПЕРИМЕНТАМ НА ТВАРИНАХ

Харькова М.О., Смирнова В.І.

Введення. Щорічно досліди та експерименти забирають життя більше 150 мільйонів живих істот. Основна частина піддослідних тварин - 65% використовується у медичних дослідженнях при випробуванні ліків та нових методів лікування. На фундаментальні (медичні, військові, космічні та ін.) дослідження припадає 26% експериментів, 8% тварин гине в тестах на токсичність при розробці косметичної продукції, промислових з'єднань та ін. В студентських експериментах гине 1% всіх лабораторних тварин. Чи є альтернатива таким дослідом?

Обговорення. На сьогоднішній час розроблено близько 450 альтернативних етичних наукових методів тестування. Основними є: культури клітин (*in vitro*). Це клітини, що ростуть або зберігають життєздатність при культивуванні поза організмом. Клітинні технології включають: культивування рослинних та тваринних клітин. Такий спосіб дозволяє вивчити вплив препаратів на клітинному та субклітинному рівнях. У звітах Національної академії США за 2007 рік, було підтверджено, що тільки тести *in vitro* здатні повністю замінити дослідження на тваринах. Також до основних методів альтернативного тестування відносять: метод вирощування штучної шкіри, комп'ютерне моделювання або симулятори, досліди на сперматозоїдах бика та оболонці курячого ембріону (*ex vivo*), тестування на добровольцях та ін.

Тим часом в Україні діє Наказ №1506 «Про затвердження Переліку альтернативних методів та об'єктів для їх використання замість експериментальних тварин», згідно якому керівникам вищих навчальних закладів III-IV ступенів акредитації запропоновано передбачати в навчальних планах використання альтернативних методів та об'єктів у навчальному процесі замість експериментальних тварин. Перелік альтернативних методів та об'єктів для використання замість експериментальних тварин: комп'ютерне

моделювання та навчальні програми, відеофільми, електронні тренажери, манекени тварин, моделі органів тварин, культури тканин та клітин., трупи тварин, померлих природною смертю, клінічна практика у ветеринарних лікарнях, он-лайн відеолекції для широкого загалу фахівців та спеціальні відеозаписи лекцій з використанням експериментальних тварин.

Все більше компаній відмовляються від випробувань косметики на тваринах, все більше держав прописують заборону на такі заходи в своєму законодавстві. Європейський парламент на засіданні 3 травня 2018 року прийняв резолюцію, в якій закликає країни заборонити тестування на тваринах, з перехідним періодом до 2023 року. Документ носить рекомендаційний характер. Наразі в Україні йде розробка законопроекту, згідно з яким планується ввести заборону тестуванню косметичних засобів на тваринах. Для цього МОЗ розробило проект постанови уряду про затвердження нового технічного регламенту на косметичну продукцію, який дозволить ввести в Україні європейський підхід до контролю якості та безпеки косметичної продукції та створити сприятливі умови для торгівлі між Україною та країнами ЄС. Після того як фахівці міністерства закінчать працювати над новим регламентом, його оприлюднюють для громадського обговорення на сайті відомства.

Висновки. Позитивні зміни щодо питання вівісекції відбуваються прямо зараз. Це важливий крок людства на зустріч гуманності та етичному мисленню.